

1923-02-09

Beantw. 29. 5. 23.

21

Welterleden, 9 Februari 1923.

Geer Geachte Heer Snouck Hurgronje. -

Aangenamen en welkom was mij uw schrijven van 2 Januari jl. en vooral om het slot waar u schrijft over mijn portret heb ik hartelijk moeten lachen. - Door van Roukel wist ik reeds dat u zich de moeite getroost had om Jan Veth's meesterstuk te gaan kijken. - Ik zelf ben wel de laatste die een goed oordeel er over kan hebben, doch mijn vrouw die t. origineel van hem cadeau kreeg, is er mee in de wolven. - Ik weet het mij niet zekker meer te herinneren, doch ik geloof haast dat u mij nimmer zoo genien hebt, onze kennismaking was helaas kort. -

Veth leerde ik kennen in t. museum en na eenigen tijd zou en moest hij mij schilderen. - Weyl ik er geen lust in had, want ik had mij pas laten fotograferen, zeide hij tegen mijn vrouw dat t. zijn bedoeling was om t. mee naar Holland te nemen, het daar te copieeren, en daarna haar het origineel cadeau te doen. - De rest kunt u wel raden. -

Voor mij was echter de winst weggelegd dat ik op mijn souden dag nog een vriend maakte. - Daarom weet ik niet, doch de Heer Veth was mij direct Sympathiek en dat was g. a. hij mij later zeide wederkerig. -

2
 Ik Speet mij dan ook werkelijk toen ik
 februari verl. jaar afscheid van hem nam,
 denkelyk zult voor goed. Such is life.
 We bleven echter in correspondentie.

Doek nu genseg over dat portret, dat als
 het niet verongelukt later in een collectie
 Jan Veth, als „ouwe Kraai, met in muts op“
 zal paradeeren. —

U moet nooit denken dat, ook al ben ik
 door levensloop en omstandigheden tot hop-
 ping autodidact opgegroeid, nu aannemkin-
 gen (ik zeg in den regel beop-aanmerkingen)
 mij niet of slechts zeer betrekkelijq intrespeeren.

Niets is minder waar. — Zoo ook met dien
 rebus op den grafsteen van mijn vriendin
 Toehou Berboe. — U bent er blykbaar van
 geschrokken, that is all. — Ik geef ook direct
 toe dat die rebus slechts door een Indier
 verzonnen kon zijn. — Om nu kracht n. m.
 dat „nu gustedijke defecten van verschillenden
 aard“ verzaakt zijn dat u niet met mij wan-
 delen wilt al is t maar op een rebusweg, heb
 ik hartelijq moeten lachen en ik ben vast over-
 tuigd dat die rebus u niet los zal laten. —

Ik Ding is op zich zelf beschouwd zeer eenvoudig,
 maar ik zeg dit, nu ik de oplossing vond..

Ik weet niet of ik dit aan u, dan wel aan
 Prof. Jynboll schreef, doch geen haer op mijn
 hoofs dacht er over dat de datum niet op
 den steen verstoppt was en dat kwam een-
 voudig doordat ik geen Perabisch ken.

3/

Das toen Goerein op een dag tegen mij zeide dat het trouwers zoo zonderling afbrak kwam ik op de gedachte om buiten den steen te zoeken. Hij noteerde mij toen hoe en waar de rinnen afbraken of afgebroken konden worden en den volgenden dag had ik de oplossing gevonden. Goerein wilde er eerst niet aan, want dat aftrekken van de waarde van Raafas van ik totaal vond hij niet in den haak en hij suggereerde mij om nog andere jaren te zoeken behalve 848 doch toen heb ik hem duidelijk gemaakt dat bij een rebus 1° de sleutel (of z.c. hier, de sleutels) duidelijk moet ^{zijn} 2° dat met den sleutel de rebus moet kunnen worden opgelost en 3° dat de oplossing (hier de datum) absoluut klopt. Zijn deze gegevens niet vervuld, dan denkt de rebus niet. - Mous goal moet, zeide ik hem, 848 het jaartal zijn, want anders is de rebus onoplosbaar. - Hij is nu overtuigd.

Voor mij stond reeds lang vast dat in de maandnaam verstopt zat, doch z.c. gezegd de zin met ik jaartal bleef mij onbekend. Toen ik de vertelling des Koran er op na sloeg begreep ik dadelijk dat de oplossing in dien zin en nergens anders kon schijnen omdat ik reeds gevonden had dat het grafchrift, buiten den datum van, aan ik trouwers vast moest zitten.

Sleutel op den maandnaam
 (جب) op foto N° 751.

Nu weet u beter dan ik, dat de Moehammed-
daansche wereld altijd schavelt met dat vers,
en dat door Magiers allerlei Kunststukjes er
mee uit halen. De abdjad telling op dat vers,
en dan natuurlijk volgens den Koran, moet
lang vóór dat Samoera Pasi bestond reeds
zijn toegepast. — Ik telde eerst volgens den
steen, ج wat fout bleek. Is echter de Steen-
houwer ook de maker v. rebus geweest?

Ik verschreef mij, ondergewoonte, verneddelijk
indien ik schreef ج in stede van ج doch
mijn telling 460 is goed. — Ik heb wel eens gehoord
of gelezen dat fouten maken in Koran verzen
zonde is. — Dan daar dat ik aanneem dat
die Krik in de Lam- ج gewetensbeoordiging
is, want ج is dat zeker niet; doch wad het
evenals de waarlooze, slechts Koppensma-
kerij betreft is dat gevoelsquestie. —

In stede van ج kan men natuurlijk
ook ج lezen. — In Richardson vond ik ج & tomb,
Lane geeft alleen de gewone betekenis. U weet dat
natuurlijk beter dan ik. — Voor mijn telling moest
ik noodzakelijk dat woord gebruiken omdat er
anders 110 te weinig zonde zijn. —

Doch dit zijn alles feitelijk bijzaken en
dienen alleen om aan te toonen dat het graf-
schrift er op gemaakt is om vast te liggen
aan het Troonvers. —

Neemt iemand dit aan en aanvaardt ook
u de beide slentels, dan is onze Soltane
Toehan Perbe overleden op Vrijdag 17

51

Radjab 848 = Vrijdag 30 October 1444 A.H.

Indertijd schreef ik u, dat is maal weer langer dan 10 jaren geleden, naar aanleiding van mijn rebus of dubbellezing, op den grafsteen van Malik Ibrahim, dat de Alif-lam verbinding toch ook eigenlijk geen T was. Ik heb er verder niet over geschreven een vondig omdat het mij absoluut niet schelen kan of de geese man een maand vroeger of later overleden is.

Hier is te echter anders. De Soeltane van dezen steen is, dat staat m.i. vast, die vorst in, waarover de Chinezen spreken (Verh. K. G. XXXIX pag. 85-89). Dit was mij een groot vondst en ik kon mij leed doen als ik niet met u wandelen wilt, want per slot van rekening ben ik zelf de grootste rebus. Dat ik dus van rebus, houd is slechts eigenliefde. Ook den Soeltan Apu. Sai van de Chinezen vond ik terug in Aboe Asad doch den rebus voor 't jaartal kan ik nog niet afdoende bewijzen. Ik had met dit schrijven willen wachten doch de mail is laat en brieven, zoo die er zijn, krijg ik pas morgen avond terwijl de Tumbora morgen 12 nu vertrekt. Hopende deze u in welstand treffe en dat u zijn, misschien vrymoedige, schijverij ten goede wilt houden verblife gaarne met vriendelijke, welgemeende groeten

Hoogachtend

Uwen Dienstwillingen

Moerwell

F. Throuwers als er een T stond, dan zou die oatering ook geen dubbellezing, of rebus zijn.

1923-06-27

01

Weetereden, 27 Juni 1923.

Hoog Geachte Heer Snouck Hurgronje,

Die dag van 24 dezer zal mij onvergetelijk blijven. - Wyl juist dien dag mijn jongste broeder jarig geweest zou zijn, wiens plotseling overlijden wij kort te voren vernamen, had ik den wensch te kennen gegeven den dag niet te vieren. - Doch het kwam anders dan ik gedacht had. - Reeds de mail met de Insulinde bracht mij ongedacht veel brieven met gelukwenschen en den morgen van mijn 20de gouden feest kreeg ik bezoek van den Heer Taema President van het Sinter syndicaat te Soerabaia. -

Hij kwam mij niet alleen gelukwenschen doch deelde mij mede dat het syndicaat als blijk van waardering besloten had om na mijn dood mijn Vrouw een pensioen van f 50. - toe te kennen en ook voor mijn zoon te zorgen. - Daar ik door dat bankroet van de Algemeene mijn enddaarmee ook mijn vrouws lijfrente grotendeels verloren had, was dat bericht mij zo in pak van 't hart dat in eens alle zorgen weggenomen werden. -

Wel hebben we den dag dus niet gevierd doch wel hebben wij blijde oogenblikken gehad. - Toen dan ook het telegram van u, van Rontel, Hagen en Krom kwam om

27
 mij te bewijzen te leveren dat u mijn brief van 9
 februari niet kwalijk genomen hebt toen was
 ik eerlijk gezegd jaf. Dat had ik nooit ge-
 dacht dat Robin Suikerboer op zijn vanden
 dag nog door vier Profesoren tegelijk zou
 gefeliciteerd worden. —

Mijn Vrouw is als ongedlagen en bevoerd
 zij mij om de voer geeft, vraagt u eerst behoorlijk
 permissie. — En hoort ik ook. —

Daer nu ben ik weer aan te doorslaan en
 vergeet aan wien ik schrijf. — Enfin u moet
 dat maar niet kwalijk nemen. De eer is in
 mijn hoofd gelagen zal ik maar zeggen. —

En nu moet ik eindigen want er ligt nog
 een stapel brieven etc. op antwoord te wacht-
 ten. — ook Prof. Jynboll, Jan Veth, Konffaer
 Sibingabulder, de Ros de la Taille, Schwitke
 en vele vele anderen dachten aan mijn dag. —

Ik werd me te veel, en denk ik al met leken
 schrik aan te geende mail met de Joh. de With
 overmorgen nog brengen kan. —

Ik kan onmogelijk precies schrijven zoals ik
 momenteel voel want dan komt te groote
 verschil in positie er bij in de kiel.

We zijn beiden oud geworden, anders, geheel
 anders, onder zeer verschillende omstandig-
 heden. We voelen beiden voor Indië ook alweer
 anders in vele opzichten, want de omstandighe-
 den hebben mij den nek willen breken wat tot nu toe
 niet gelukt is en bij u niet kon omdat u on-
 derlegd was en bezwaigd, terwijl ik in Indië

3/ Kwam als kwajongen, doorden Franschen heere
 volleerd verklaard en door mijn vader in den
 Helder op een boot gezet. - Omdat ik op Java
 inde suiker dangaan / ik wist dat suiker zoet
 was / werd ik op mijn 14^e jaar in Goch op
 een weverij geplaatst. -

Doch laat me niet bitter worden, want daar
 toe heb ik geen redenen na alles wat ik dezer
 dagen heb ondervonden. - Over de toekomst
 behoeft ik niet te tabben, persoonlijk lyden
 tel ik niet wat wil ik nog meer? -

En nu eindig ik lensch, want Veth heeft mij
 voor "flap-uit" gescholden en daar moet ik
 hem nog op dienen. -

Wat ik u Hoogacht dat weet u dat ik op
 Uw vriendschap dankbaar prijs stel weet
 u ook, daarom eindig ik ditmaal met
 in gedachten u een hartelijken groet
 en Handdruk gantebieden. -

[Handwritten signature]

Wetvreden, 26 Octr 1923.

Heer Geachte Heer Snouck Hurgronje.

Uwe hoogst aangename en welwillende letteren van 29 mei liggen voor mij. Ik had reeds dikwijls het plan om er op te antwoorden doch steeds, bij herlezing er van, stuitte ik af op den zin waar u schrijft dat mijn brieven u wel eens gegriefd hadden.

Ik kan mij in veel indenken, doch onmogelijk kan ik mij indenken in 't feit dat ik u, of wie dan ook, zou willen grieven. Mijn woordenschat is zeer beperkt en mogelijk is dat ik door een verkeerd woord of een verkeerde zin een verkeerden indruk geef, doch iemand grieven dat kan nooit op mijn weg liggen.

Toen ik dan ook in mijn brief van 9 Feb. schreef dat ik gelachen had (de juiste woorden weet ik niet meer want ik ben tegenwoordig te lui om Copiën te maken) toen was dat lachen niet om u in den waren zin nittelachen of te grieven. - Ik kon eenvoudig niet in mijn hersens ophouden, doch nu zie ik dat ik toch een fout gemaakt heb door niet behoortijk te onderscheiden tusphen „willen“ en „kunnen“.

Mij klinken die woorden vrijwel Synoniem, vooral bij iemand als u. - U pleit ik niet vrij van „geestelijke en morele defecten“ doch al zijn die woorden beter gekozen dan mijn woorden, toch bevreemden ze mij niet. En waarom?

2

We weten beiden wel, dat zulke volmaakte menschen niet bestaan, doch u laat daarop volgen, maar van onoprechtheid of halve waarheid heeft nooit iemand, die mij van nabij kende, mij verdacht."

Ik dan wel? Eerlijk gezegd ik begrijp er niets van en te vergeefs heb ik mij aan de ooren getrokken "jantje, jantje, wat heb je nu weer voor kuttekwaad uitgevoerd?" doch ik kan me niets te binnen brengen, dat aanleiding zou kunnen geven tot die "grievende gedachte."

Ik geloof dan ook dat er een misverstand moet zijn, doch ik geef het op om er verder over te pikeren. - Zwaars u te recht zegt zijn we zoo wat even oud, doch wanneer ik erover nadenk hoe verschillend 't in de wereld loopt, hoe de een z.a. u een wereldnaam kan verwerven en de ander niets presteeren kan z.a. ik om de zeer eenvoudige reden dat hij niets geleerd heeft, ja dan zou ik mij wel kunnen ergeren, doch wat geeft mij dat?

Elk mensch is per slot van rekening gevoelig voor lof, en toen ik de woorden las die u mij met st. Jan's toedacht vond ik die natuurlijk prettiger dan 't begin van uw brief, doch als ik dan weer even nadenk dan vraag ik mijzelf af, zijn ze verdiend? en dan is het antwoord uit mijn diepste binnenste steeds negatief. - Ik was de spelbal van 't lot en mijn constitutie bracht mede dat ik niet reeds in de eerste jaren in Indië

3/

zijnde ten onderging. - Mijn constitutie + de rest z.a. aanleg, volhardingsvermogen, (ik zelf noem ik koppigheid) en meer andere goede en kwade eigenschappen zijn georven en ik kon daar weinig aan doen. - Is er toen nallig wat goeds van te recht gekomen dan is dat door de omstandigheden, dus toeval, en doordat ik een paar vrij goede vagen georven heb, kon ik dingen zien die anderen niet zagen.

Ik heb een aangeboren neiging tot spotten ik lieft met mij zelf, doch dat ook anderen wel eens de dupe van die spottlust worden dat mag ik helaas niet ontkennen. -

Als ik dagen lang op ik een of ander probleem heb zitten broeyen zonder resultaat en einde, lijkt me ik iets, dan leg ik tegen mijzelf, "fantje je bent een ezel" of iets dergelijks, en dan merk ik ik probleem verder niet. - "Lukt het dan lukt ik, zei ik als kind in mijn moedertaal. En dat is gebleven tot den huidige dag nu ik ruim 67 ben geworden. -

Als alles waar is wat bijv. Prof. V. Went verteld dan zouden er velen moeten zijn om in mijn trant Indië te coloniseeren.

Ik zelf zou echter de eerste zijn om het achterlaten, want Went kent Indië niet en gaat z.a. te zelf ik bestbeoordeelen kunt, uit van een verkeerde praemisse. -

Grif geef ik toe dat ik ook voor de Suikercultuur inettig geweest ben, doch dat was niet uit belangstelling voor die cultuur, dat was

4/

puur eigenbelang want ik moest iets doen dat anderen niet deden. Ik Doodvallen op een Cent dat ik doen moest ter wille van de Eigenaren was mij zuwider en om den moeder in te houden pakte ik van alles aan. Ik Piest was mij intres-
sant qua plant en vaak heb ik mij gebrgerd als ik slechts belangstelling would wanneer er toevallig een veelbelovende Zaailing was,
"want die zou zoo en zoveel picol per bouw leveren en die suiter verkopende bracht dat
"zoo veel in ik laadje."

Dat ik de financiële zijde even goed zag zult u wel willen aannemen, doch de meesten zagen niet verder en hielden ook wel nooit verder zien. Doch wat zal ik u met dat alles verder lastig vallen. Ik kan u alleen verzekeren dat waar ik niet behoorde tot de "geroepenen" noch veel minder tot de "met zorg opgeleiden" het mij een reuzen moeite gekost heeft om een oehpje weten-
schap te bemachtigen, want vooral in de eerste tijd waren boeken voor mij niet te krijgen.

En nu ik ze krijgen kan ben ik ond en verslet, en al zou ik willen zou ik niets meer kunnen presteeren. Enfin uit puur eigenbelang houd ik mij nu bezig met andere zaken en plaag ik u met raadzels en rebusen.

De grootste rebus ben ik echter zelf en die kan ik u niet geheel oplossen. "Waarom? Dat is ik juist, of dat, waarom?" Kan ik geen antwoord geven.
Slechts één ding weet ik absoluut zeker,

5/

namelyk dit, dat als onze persoonlijke aan-
raking wat langer geduurd had dan zonder
we beoield geworden zijn. - Dat klinkt mis-
schien pedant van mijn zijde, doch ik heb een
gevoel dat ik zoo is. -

Ik zou u mogelijk ditwyls geërgerd hebben
door genis aan taalgevoel ^{door} of eigenwijsheid
doch ik heb daarbij een eigenschap dat ik
voor rede vatbaar ben en dat al mis ik
als gedegaard antiodidact, te veel authori-
teitsgevoel ik toch mij, met een woord dat
bij mij inslaat, laat overtuigen. - Ik weet
nu dat mijn vragere brieven, waarin
ik onbestaanbare leringen gaf over een
of anderen steen u kredel gemaakt kunnen
hebben, doch dankbaar ben ik u steeds
gewees dat u mijn pogingen gewaardeerd
hebt, en die brieven niet in de prullemand
deponeerdet. - Die brieven zouden nooit
geschreven zijn als we een en ander een
minut mondelling besproken hadden
doch nu gingen er ditwyls maanden lang
overheen en intusschen was jantje de
dupe van zijn niet weten. - Dat u't druk
had wist ik natuurlijk wel, doch dat sloeg
niet bij mij in om de zeer eenvoudige reden
dat ik zelf, toen ik nog niet afstandsch
was, 't altijd druk had maar, net als u,
nimmer druk deed. -

Met leedwezen zag ik uit den aambef van
nu schrijven dat ook u voortdurend onge-

6/

steld waart. Van gauscher harte hoop ik dat er voor u ende uwen een gunstige wending in dien toestand kwam, want ook voor Mevrouw en uw Dochter, is it verveleind als u ziek zijt. - ziekte is een fout vande natuur, waarover wij kunnen mopperen doch it geeft ons niets. - Waart u ooit ernstig ziek? Ik heb er nooit van gehoord. Met mij is it voortdurend halen en brengen en ben ik be-nieuwd wat er verder konen zal. - De breuk die indertijd gerepareerd is, brak nu weer door en eerlijk gezegd zie ik op tegen een nieuwe operatie, omdat ik vrees dat die veel zwaarder zou zijn dan vroeger. - Om Gijn geef ik niets, doch ik heb de laatste jaren zo veel doorgemaakt dat ik het vertrouwen in mijn weerstandsvermogen verloren heb. - Bij leuen en welzijn publiceeren Hoesein en ik nog wel wat Pasi'sche grafsteenen en binnenkort zend ik u een overdruktje van het rebus-raadzel dat ik in samenwerking met Hoesein uitgeef. - Ik hoop dat deze bij u (den brief n.m.) in goede aarde moge vallen, want it tegendeel zou mij zeer spijten en vooral hoop ik dat u zich niet gegriefd zult voelen over den toon of wat dan ook. - En nu moet ik eindigen want morgen vroeg sluit de mail. Nogmaals hartelijk dank voor uw goede wenschen ende vriendelijke gevoelens mijwaarts. - Dat u ook mijn Vrouw ge-

7/ dacht hebt apprecieer ik ten eerste. -
 Zij was erg blij indertijd met dat Vier
 Professoren telegram en ze heeft sinds
 dien heel wat meer respect voor mij
 gebrege. Ik mag dat wel. -

Van ganscher harte hoop ik dat u bij
 ontbinding van dit schrijven reer geheel
 hersteld zult zijn, en dat u verder van
 onderdouw kwalen verschoont zult blijven.

Zoo oud zijn we toch nog niet, en te mopperen
 er over kunt u gerust van mij overlaten. -

En nu eindig ik hensch. - Ontvang ook
 namens mijn Vrouw de beleefde respecten
 voor Mevrouw en uw dochter, die maal
 een heele deugd moet zijn, en geloof mij
 met oprechtheid en waardering uwent
 steeds toegeregen & Hoogachtenden

Dienstwilligen

[Handwritten signature]

Weltereden, 23 Maart 1924.

Zeer geachte Heer Srouck Hurgroenje.
 Uw mij zeer welkom schrijven van 9 Januari jl.
 ligt voor mij en ik mag niet anders zeggen dan dat
 ik mij daarmee een groot genesege gedaan heb. -

Ik kon zo's niet schrijven en ik zal ik ook wel nooit
 meer leeren. - Een ding is mij echter nu absoluut
 duidelijk n.m. dat we elkaar nu beter begrijpen,
 en dat vooral doet mij ik meerte gevoegen. -

Moge dat nu blijven want op onze leeftijd hebben
 we geen tijd meer om over misverstanden te pikeren. -

Daarom verzoek ik, om mij ook niet te verdenken
 van raadsezoekery achter ik feit dat u niet
 doodlijk, per keerende mail, antwoordde op mijn
 brief van 26/10 '23, want daarop heb ik nooit gere-
 kend en tweedens begrijp ik ik verdubbelde gevoel
 van schaamte niet dat u beving toen ik ons
 opstel over dat raadsel ontving. - Dat komt doordat
 ik mij nooit schaam. - Ik zeg altijd, ik zou me schamen
 wanneer ik mij schamen moest en de meesten begrijpen
 mij dan niet. -

Ik wist van u zelf en ook van anderen dat u
 sukkelende waart, dus was ik voor mij zeer gewoon
 dat u die zoveel aan handen hebt niet direct ant-
 woordet. - Enfin gelukkig zag ik aan ik slot van
 uw brief dat u zich nu beter voelt dan verleden
 jaar. - Van harte hoop ik dat die beterschap moge
 aanhouden en dat ik onverbetelijke Hollandsche
 klimaat u verder niet al te hardhandig zal

2/

aanpakken, want z.o. u te recht zegt is slytage aan de luchtwegen in Holland dubbel onaangenaam.

Bij mij is bijna alles versleten, hart, longen, nieren enz. enz. werken niet naar behooren en de doctoren willen van operatie niet hooren omdat ze geloof ik bang zijn jantje net als wijlen Limmerman er onder blyven zou. - ik meent wat mij hindert is dat ik niet behoorlyk meer loopen kan en veel te gaand vermoeid ben. - Overigens mankeert mij niets gelukkig.

Dat u zegt dat 't mooie raadsel, hewel u er nog altijd twyfelend tegenover staat, geen tegenspraak schijnt te wettigen heeft mij erg veel genoegen gedaan.

Ik voel dat bezwaar van u dat nergens iets over die liefhebberij van raadsels, tot zelfs op grafsteen ^{geschreven staat} te maken, niet zoo erg als u en evenmin piker ik er zwaar over voor wie de steenhouwers ze maakten en allermint vraag ik nu wie ze oplieten, nadat ik zelf ze opgelost heb. - Ik heb alleen mit den grond van mijn hart den maker verwenscht omdat hy mij zoo lang voor den gek gehouden heeft. - Ik heb er nu nog een paar in petto, en een er van is u bekend, want Prof. Jynboll heeft er met u over gesproken. - De rebus die er op voorkomt was mij al jaren geleden duidelyk, zoodat ik voor mij het jaartal las als 870. - Hoesein kwam mij kort geleden een lering geven van een zin die op dien steen voorkomt en wel:

لا راي في ذى الولا wat volgens hem beteekenen moet,

Haal de cijfers er van mit (ذى الولا) de aanduiding van den profet (صلى).

Hy zeide er dadelijk by dat hy niet wist of rai

3/

een reeds in 870 N.Y. gebruikelijk woord was, maar omdat de diacritische tekens er weer niet staan mogen we ook lezen س , overdrachtelijk natuurlijk. Als die lezing nu, om welke reden dan ook, niet absoluut onzinnig is dan is de oplossing gevonden, en zou ik gaarne vernemen wanneer ongeveer 7 woord س verwacht kan worden, anders weet u misschien een woord dat daarvoor in de plaats kan komen?

Een derde raadsel loste ik op n.m. op een graf waarop alles duidelijk is n.m. jaartal, maand en datum, alleen de naam van den dag staat er niet op en is in de datering vervangen door 4 letters en wel س ب ع د . Kans hebben wij er over gedacht wat die afkortingen beteekenen konden tot ik er toe kwam om de waarde volgens abjad te berekenen en vond dat er 118 uitkwam zijnde de abjadwaarde van س ب ع د .

De gevonden datum is Vrijdag 21 Moeharram 846 A.H.
 Kloopt met Vr. 2 Juni 1442 A.D.

Mogelijk weet u of die schijnbaar willekeurige letters س ب ع د nog iets anders kunnen beteekenen, want is zelfs niet het geval dan geef ik gif toe dat die mop ontzettend kinderachtig is. - En toch moet het er staan want in een spreuk op dien steen is sprake van de heerlijkheid om op een Vrijdag te sterven. - Dit aan de liefhebbers overlatend, wijst het wel op een Vrijdag. - Ik weet niet of u de foto's bij de hand hebt, des wel dan kunt u deze spelerai vinden op N:461, graf XIX van de

begraafplaats Toengoe (moet wel Tenngkoe zijn vermoedelijk)
 Tarich. - Alles is verder gelezen op een klein stukje
 na van foto 458 dat echter weinig ter zake doet, in
 den linker benedenhoek. - Wat wij lezen, begint rechts
 boven, is: قال النبي صلى الله عليه وسلم الموتون حي في الدارين
 وقال النبي صلى الله عليه وسلم
 والنبيذ موت والمتوفى يوم الجمعة واليلة الجمعة -

en mogelijk kent u de uitbrekende woorden wel van buiten.
 In het onderste vakje staat: في تا (ر) يخ سين ٦٢٨
 De Kop ^{no} 7 is op den steen een weinig zichtbaar doch die
 is door den steenhauer vergeten. -

Een en ander was voor de menschen van dien tijd blijkbaar
 zeer kunstig en mooi, doch eerlijk gezegd veel ik maar
 een zeer matige bewondering voor hen. - Dat men zulke
 grappen nithaalde is echter een feit, want hoewel ik zelf
 spoedig geloof aan toeval, zoo mag toch een toeval zich niet
 al te vaak herhalen. - Enfin dat is maar mijn opinie en
 die wil ik niemand opdringen, alleen dringt zich bij mij
 telkens de vraag op "hoe kan men oostersche vraagstukken
 oplossen zonder met de oostersche mentaliteit rekening te
 houden". We weten toch hoe de Javanen zoolgen (de
 Baliers nu nog) in hun dikwijls onmogelijke Tjondro
 Sengkollo's, die als ze niet in woorden doch in figuren
 uitgedrukt werden echte rebusen vormen. - Eenmaal
 gevonden en verklaart, twijfelt men er niet meer aan,
 tenzij de verklaring er naar is. - Dat men echter met
 die Spilereiën gemakkelijker de Nieuw Nuystraakt is
 kort geleden weer bewezen door Prof. Ravaisse die
 in een zeer geleerd stuk, een door hem font gelezen
 datering trachtte gred te praten. Van Roussel maakte

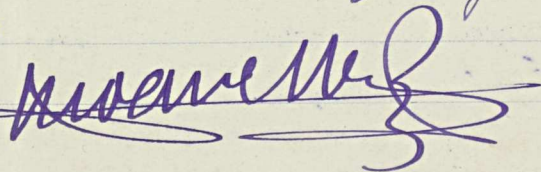
nij attent op dat stuk. — Ik vond het grappig dat de heer Kawaijse een koeifische s voor een b aan, zag en daardoor 29 in plaats van 24 las in de datum, doch meer nog onwreden de misvorming der letters blijkbaar opzettelijk plaats had, en dat nog wel op een grafotien uit 't jaar 431 A.H. wat voor mij 't bewijs was dat reeds toen met de koeifische letters gespeeld werd. — Ik ben dan ook vast overtuigd dat in Indië, Perzië en mogelijk ook elders, steenen zullen voortkomen met raadsels en rebuszen van dezelfde soort als nu op Pasi en Girisja door mij gevonden. Overigens kan ik hier nu niets aan toevoegen, want morgen gaat de mail en hoewel reeds 25 dezer begunnen, werd ik telkens gestoord en is het nu al den 25^{en}.

Bij afwisseling is het hier nu weer erg heet na de koelere regendagen in de vorige week. — We hebben dit jaar een zeer ongeregelde regenval en mijn vrienden de Suikerlui mopperen geweldig. —

Bij nalezing zag ik dat deze brief hier en daar als droog land aan elkaar zit. Enfin u moet mij nu maar nemen z.a. ik tegenwoordig ben. Ik heb tyden dat ik me 't liefst zou laten begraven doch mijn vrouw wil 't niet hebben en dan heb ik niets meer te vertellen. —

Hopende deze u in gezondheid moge aantreffen, en u in de gelegenheid zult zijn mij nog dikwijls met uw ervaring en taalkennis te kunnen helpen, verblyve steeds gaarne uw u toegeneegen en

Vriendschappelyken

Een glachte Ken Swack Hurgroij, mijn laatste
 schrijven van 23 wtk. hoop ik in uw bezit en sedert
 heb ik mijn doctor er toe gekregen om mij te laten opereren.
 De pijnen in de lieftreuk die mij h'looper beletten werden
 van dien aard dat ik het onmogelijk vond langer te verdragen.
 Daarom na veel gesputten en van mijn doctor en andere
 broer den chirurg die ook eerst niet aan wilde zijn te voor
 mijn betoogen gewicht en kwam ik april onder 's mes. -
 De mocht niet weg gemaakt worden van wege 's hart, endat
 plaatselijk verdoven was ook maar luttel want die was een
 upperlakkelig. Hoewel ik weinig gevoel heb voorvoorzakelijke pijn
 kon ik deen deer de operatie van a. - i volgen en moest ik jong lichte
 toen de chirurg zeide dat mijn eigen diagnose dat zich een te
 nuw knoep gevormd had juist bleek. - Die doctor van mij heeft
 er al gerosee van gehoord dat hij mij zoo lang van 's bijzije hield
 doehdie velschiltte zich achter zijn broer, en fin toen 's verbond
 eraffging waren de pijnen weg en sedert kan ik weer loopen. -
 Mijn verbond geloofde mij eerst niet toen ik het telefonteerde want
 he had mij in een jaar lang zien strampelen doch later was ee
 in de wolven dat de angst tot het verleden behoorde, want

den bekende zij pas dat zij erg bang geweest was
dat ik mijn zoon loopse. - Schijnt mogelijk
te zijn om zoon vreden te krijgen. - Ik ben nu weer
te krijgen. - Ik ben nu weer vreden te krijgen.
en mijn brief van 20 maart hoop ik nog
te vernemen. Hoopende ook van de stier
betere berichten over uw gezondheid
te krijgen verlyde inmidde van met wel,
gemedede vreden te krijgen. -
Wen te geyes vreden te krijgen.
6 Mei 1924.

BRIEFKAART - CARTE POSTALE - KARTOE POS

ADRES   ADRESSE   ALAMAT

Weld. Hoog gel. Heer
den Heere Prof. Dr.

L. Smoek Hurgronje

Kapenburg 61

Leiden.

Holland.

